

شناسایی عوامل موثر بر استقرار بورس الکترونیک در استان اصفهان

کامیار شیوعی^۱، شهریار شیوعی^۲

۱- کارشناسی ارشد مدیریت MBA، دانشگاه گیلان

۲- کارشناسی ارشد مدیریت MBA، دانشگاه گیلان

چکیده:

هدف این پژوهش شناسایی عوامل موثر بر استقرار بورس الکترونیک در استان اصفهان در این راستا، روش تحقیق بکار گرفته شده از نوع توصیفی-پیمایشی است جامعه آماری تحقیق عبارتند از کلیه کارگزاران بورس اصفهان که ۱۲۵ نفر شناسایی شد و با استفاده از جدول مورگان حجم نمونه ۹۴ نفر به دست آمد. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه ساخته محقق می باشد. روایی پرسشنامه توسط اساتید و پایایی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۰۳ به تأیید رسیده است. روش آنالیز بکار گرفته شده آزمون همبستگی می باشد. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می دهد. طبق آزمون همبستگی بین مولفه های بسترهای قانونی، بسترهای تکنولوژیک، بسترهای قانونی، بسترهای امنیتی و بسترهای بانکی و ایجاد بورس الکترونیک در بورس استان اصفهان رابطه معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی: تجارت الکترونیک، بورس، اوراق بهادار، بورس الکترونیک، فن آوری اطلاعات

۱. مقدمه:

در عصر حاضر و با پیشرفت روز افزون علم و فناوری و هم چنین با به وجود آمدن دنیای مجازی، زندگی انسان ها شدیداً تغییر کرده است. هر کشور و جامعه ای زمانی به رشد و شکوفایی می رسد که اقتصاد آن پیشرفت کند و یکی از ضروریات این پیشرفت تجارت الکترونیک است. در تجارت الکترونیکی فعالیت های گوناگونی صورت می گیرد که می توان به مبادله سهام به صورت الکترونیکی، خرید و فروش کالا به صورت الکترونیکی، انتقال وجه، تحویل سریع کالا و ... نام برد. با توجه به پیشرفت تجارت الکترونیکی یکی از مسایل مهمی که به وجود آمده است مربوط می شود به چگونگی انجام معاملات الکترونیک در بورس اوراق بهادار. انجام معاملات به صورت الکترونیک در بورس فواید بسیاری به دنبال داشته و باعث سرعت بخشیدن به عملیات، کاهش هزینه های مربوط به معاملات و رونق بورس شده است. (اسماعیل پور، ۱۳۸۵)

پیشرفتهای سریع در عرصه فن آوری ارتباطات و اطلاعات تحولات قابل ملاحظه ای را در بخش های مالی بیشتر کشور های دنیا رقم زده است. گرچه پیامد ها و آثار فن آوری های نوین در اغلب بخش ها، بویژه بخش صنعت مشهود است، لیکن این پیامد ها به دلایلی در بخش مالی بیش از همه قابل ملاحظه می باشد. امروزه بحث تجارت الکترونیکی در صدر اولویت های سازمان های متفاوت قرار گرفته است. هر سازمانی که به تجارت الکترونیک توجه لازم را نداشته باشد در کوتاه مدت با کاهش سودآوری و در بلندمدت با احتمال حذف حیات خود روبرو می گردد، لذا برنامه ریزی جهت بکارگیری تجارت الکترونیک یکی از اقدامات استراتژیک سازمانها می باشد. بورس نیز یکی از سازمان های مهم اقتصادی می باشد که با الکترونیکی شدن آن به رونق شبکه اقتصادی کشور کمک می کند.

توسعه و پیشرفت فناوری اطلاعات و پیدایش عصر مجازی، شدیدترین موج تغییر را در زندگی بشر سبب شده است و منجر به تغییر فاکتور های رقابت پذیری ملی شده که یکی از فاکتور های اساسی آن وجود دولت الکترونیکی می باشد، که باعث تغییر ساختار دولت از یک ساختار وظیفه ای به ساختار مبتنی بر فرآیند می شود و این امر کارایی بیشتر و امکان ارائه بهتر خدمات برای مردم را فراهم می آورد. (مک کرومیک و تیموتی^۱، ۲۰۰۱)

با پیشرفت روز افزون فناوری اطلاعات، راهکار هایی برای برنامه ریزی و اجرای هر چه اقتصادی تر و قدرتمندتر فعالیت های روزمره سازمان ارایه می شود که در این میان تجارت الکترونیک به عنوان یکی از ضروریات پیشرفت اقتصادی کشورها بیش از همه رخ می نماید و با توجه به جامعه اطلاعاتی امروز و رشد و پویایی اقتصاد کشور اگر سازمانی به الکترونیک توجه نداشته باشد در کوتاه مدت با کاهش سودآوری و در بلند مدت با حذف حیات روبه رومی شود لذا برنامه ریزی برای بکارگیری الکترونیک از اقدامات راهبردی برای هر سازمانی می باشد. (ستاری، ۱۳۸۶)

البته رشد و پویایی اقتصاد کشور بدون مشارکت تمام اقشار جامعه امکان پذیر نمی باشد و بورس الکترونیکی گامی در جهت افزایش مشارکت تمامی اقشار جامعه به سبب فراهم سازی امکان سرمایه گذاری عمومی را فراهم می آورد. لکن با توجه به نقش بنیادی و کلیدی فناوری اطلاعات و ارتباطات در تسهیل فرآیند گذرا و تغییر سازمان ها و جامعه صنعتی به جامعه اطلاعاتی اکثر کشور ها تلاش فزاینده ای را انجام داده اند تا بوسیله این فناوری وضعیت و موقعیت اجتماعی خود را بهبود دهند. (سولنا و ماریانا^۲، ۲۰۰۱)

بورس الکترونیکی سازو کاری را برای داد و ستد اوراق بهادار با بهره گیری از تکنولوژی اطلاعات فراهم می کند و نقش بنیادی در تسهیل فرآیند و تغییر سازمان ها و گسترش شکاف دیجیتالی در جهان و آمادگی الکترونیکی کشور برای تبدیل شدن به دولت الکترونیکی و از بین رفتن بعد مکانی با استفاده از ارتباط آنلاین دارند که همه این ها ضرورت های ایجاد بورس الکترونیکی در کشور را آشکار می سازد و دستیابی به این اهداف نیازمند تمهیداتی می باشد که از آنجمله تعیین بستر های ضروری و لازم برای امکان سنجی ایجاد بورس الکترونیکی می باشد.

۱- McCormick & timothy

۲- solena & Marianne

۲. ادبیات تحقیق

۱.۲. تاریخچه بورس

اولین بورس اوراق بهادار در دنیا در شهر آمستردام و توسط اولین شرکت چند ملیتی به نام «کمپانی هند شرقی هلند» پدیدار شد. به همین نحو، شرکت «کمپانی هند شرقی هلند» اولین شرکتی بود که سهام منتشر کرد. این شرکت به مرحله‌ای رسیده بود که می‌بایست در امور اقتصادی خود تغییر ساختار دهد و با اقدام به عرضه عمومی، در حقیقت در زمان خود به اقدامی انقلابی دست زد. بورس آمستردام در سپتامبر ۱۶۰۲، شش ماه پس از تشکیل شرکت «کمپانی هند شرقی هلند» تأسیس شد (بیاس^۱ و همکاران، ۲۰۱۲).

در سال ۱۶۹۸، فهرستی از نرخ سهام و کالا توسط شخصی در قهوه خانه‌ای در لندن منتشر شد. دادوستد در لندن آغاز شده بود و کارگزاران دریافتند که باید هرچه زودتر از «بورس سلطنتی» - مرکز تجارت لندن - خارج شوند. این «بورس اوراق بهادار به شکل آزاد» نزدیک به یک قرن تا سال ۱۷۷۳ ادامه یافت و از اولین نشانه‌های انقلاب صنعتی که اولین فراز و فرود مالی بریتانیا را به ارمغان آورد، - و به نام «حباب دریای جنوب» شناخته شد - فراتر رفت. (رنجبر، ۱۳۸۳)

۵۰ سال بعد، اولین «بورس اوراق بهادار لندن» به وجود آمد. جای تعجب نداشت که این بار هم این مکان در یک قهوه‌خانه و در طبقاتی در منطقه تجاری باشد. این بورس جدید اوراق بهادار لندن، نقش مهمی در انقلاب صنعتی بریتانیا ایفا نمود و ماهیت «اوراق بهادار» در سطح اروپا و ایالات متحده فراگیر شد.

در سال ۱۷۹۲، ۲۴ کارگزار سهام قراردادی را امضا نمودند که بعدها «هیأت سهام و بورس نیویورک» - شرکتی که بعدها به بورس اوراق بهادار نیویورک تبدیل شد - جایگزین آن گردید قرار داد «باتن وود»^۲ نه تنها پیدایش بورس اوراق بهادار نیویورک را باعث گردید بلکه شاهد انکار ناپذیری مبنی بر توسعه ایالات متحده و تبدیل آن به یک ابرقدرت اقتصادی محسوب شد. جالب است که وال استریت در کنار دیگر سمبل ایالات متحده یعنی آسمان خراش‌ها، به عنوان نماد قدرت و پول این کشور به شمار می‌رود. (فنائی، ۱۳۸۸)

امروزه نقش بورس‌های اوراق بهادار در اقتصاد جهان غیرقابل انکارند. شاید محققین نیز هیچگاه تصور نمی‌کردند که کاری که شرکتی در ۴۰۰ سال پیش ابداع نمود، سراسر دنیا را دربرگیرد. به هر حال، پیدایش اولین بورس اوراق بهادار را می‌توان به تشکیل آن در انگلستان، فرانسه و هلند در قرن ۱۸ نسبت داد، درحالی که اقتصاد در ایالات کشور نوپای آمریکا به شدت تحت کنترل بریتانیا قرار داشت. تا اینکه اولین بازار حراج غیر رسمی در سال ۱۷۵۲ در نیویورک تأسیس و در سال ۱۷۹۲ با امضای قرارداد بین کارگزاران، بورس اوراق بهادار نیویورک رسماً معرفی گردید، نهادی که بی شک قلب اقتصاد جهان در آن می‌تپد. (دوانی، ۱۳۸۴)

اندیشه‌ی اصلی ایجاد بورس اوراق بهادار در ایران به سال ۱۳۱۵ بازمی‌گردد. در این سال یک کارشناس بلژیکی به نام وان لوترفلد به همراه یک کارشناس هندی، به درخواست دولت وقت ایران، درباره‌ی تشکیل بورس اوراق بهادار مطالعاتی نمودند و طرح تأسیس و اساسنامه آن را تهیه نمودند. در همان سال‌ها بانک ملی نیز، به عنوان تنها متصدی امور بانکی در کشور، مطالعات مشابهی را در دستور کار داشت اما جنگ جهانی دوم، فرصت ادامه فعالیت را به هیچ یک از محققان نداد.

از سرگیری مطالعات در این زمینه به زمان مناسب‌تری نیاز داشت. آرامش نسبی بعد از کودتای ۲۸ مردادماه ۱۳۳۲ زمان مساعدی برای اتاق بازرگانی، اتاق صنایع و معادن، بانک مرکزی و وزارت بازرگانی بود تا چند سالی را به بررسی پیرامون این بازار و شرایط ایران برای تشکیل آن بپردازند. در سال ۱۳۴۱ با تشکیل کمیسیونی متشکل از بانک مرکزی، بانک توسعه‌ی صنعتی و معدنی ایران و به میزبانی وزارت بازرگانی و با هم‌فکری بلژیکی‌ها، موضوع تأسیس سازمان بورس اوراق بهادار به صورت جدی دنبال شد. در سال ۱۳۴۵ قانون و مقررات تشکیل سازمان بورس اوراق بهادار تهران تهیه و به مجلس ارائه شد و در اردیبهشت سال ۱۳۴۵ به تصویب رسید ولی باز هم آمادگی شروع به کار این سازمان تا بهمن‌ماه سال ۱۳۴۶ به وجود

۱-Biais

نیامد. پس از تصویب قانون گسترش مالکیت و به دنبال آن، تأسیس سازمان ملی گسترش مالکیت، عرضه سهام در بورس و انتقال آن به مردم تسهیل شد. (اسماعیل پور و رمضان زاده، ۱۳۸۵، ۱۳۸۵)

در اوایل انقلاب و زمان جنگ این سازمان تعطیل شد تا اینکه بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۶۸ در چارچوب سیاست‌های دولت و به منظور اجرای بخشی از برنامه پنج ساله توسعه اقتصادی و به دنبال سیاست خصوصی‌سازی و انتقال سهام شرکت‌ها به مردم از طریق بورس اوراق بهادار، فعالیت مجدد خود را به طور گسترده‌ای آغاز کرد. (فناپی، ۱۳۸۸)

۲.۲. بورس

بورس کلمه‌ای فرانسوی است که معنای آن در زبان فرانسه "کیف پول" می‌باشد بورس یک نهاد سازمان یافته‌ای است که از جمله نهادهای عمده و اساسی در بازار سرمایه محسوب می‌شود و در کنار سایر موسسات و سازمانها، وظایف چندگانه‌ای را برعهده دارد. بورس از طریق فراهم کردن و تسهیل امکان داد و ستد ابزارهای مالی برای مشارکت‌کنندگان در بازار اوراق بهادار، نقش قابل ملاحظه‌ای در تحقق کارکردهای بخش مالی اقتصاد ایفا می‌کند و با توجه به نقش بنیادی و کلیدی فناوری اطلاعات و ارتباطات در تسهیل فرآیند گذرا و تغییر سازمان‌ها و جامعه صنعتی به جامعه اطلاعاتی اکثر کشورها تلاش فزاینده‌ای را انجام داده‌اند تا بوسیله این فناوری وضعیت و موقعیت اجتماعی خود را بهبود دهند. (رزمی و همکاران، ۱۳۸۸)

سازمان بورس و اوراق بهادار یک بازار متشکل و رسمی سرمایه می‌باشد که در آن خرید و فروش سهام شرکت‌ها یا اوراق قرضه دولتی یا موسساتی معتبر خصوصی تحت قوانین و مقررات خاص انجام می‌شود (جعفرپور و فتحی، ۱۳۸۵) بورس یک نهاد سازمان یافته‌ای است که از جمله نهادهای عمده و اساسی در بازار سرمایه محسوب می‌شود و در کنار سایر موسسات و سازمانها، وظایف چندگانه‌ای را برعهده دارد که با پیشرفت علم و فناوری بورس نیز به سرعت به سوی الکترونیکی شدن پیش می‌رود. کارکردهای اساسی بورس مدیریت انتقال ریسک و توزیع آن، شفافیت اطلاعات، کشف قیمت، ایجاد بازار رقابتی و همچنین یکی از کارکردهای مهم آن جمع‌آوری سرمایه‌ها و پس‌اندازهای کوچک برای تامین سرمایه مورد نیاز فعالیتهای اقتصادی است.

۲.۳. انواع بورس:

بطور کلی در حال حاضر تالارهای بورس به سه دسته تقسیم می‌شوند:

بورس کالا: بازار منظمی است که در آن کالاهای معینی مورد معامله قرار می‌گیرد. مانند بورس طلای نیویورک یا بورس پشم استرالیا.

بورس اسعار: در این بازار پول کشورهای مختلف (ارز) مورد معامله قرار می‌گیرد. معاملات ارزی بر اساس نوسانات بهای پولهای مختلف در مقابل یکدیگر صورت می‌گیرد.

بورس اوراق بهادار: در این بازار اوراق بهادار مورد معامله واقع می‌شود. (فناپی، ۱۳۸۸)

۲.۴. بورس الکترونیک:

نوآوریهای عرصه ارتباطات و رایانه امکان ثبت سفارش الکترونیک در هر نقطه از جهان و انتشار گسترده قیمتتها و اطلاعات معاملاتی را فراهم نموده و اشکال جدیدی از سیستم‌های معاملاتی را بوجود آورده است. داد و ستد اوراق مالی به لحاظ تاریخی نیازمند حضور دادوستدکنندگان در اماکن خاص و ارتباط رودر روی آنها بوده است. (شهرآبادی و سلیمی، ۱۳۸۵) داد و ستد اوراق مالی به لحاظ تاریخی نیازمند حضور دادوستدکنندگان در اماکن خاص و ارتباط رودر روی آنها بوده است. بازار سهام غیربورسی نزدیک از نخستین بازارهایی بود که در آن فن آوری، جایگزین داد و ستد فیزیکی شد. بعدها، اغلب بازارهای بورس دنیا از قبیل بورس لندن، توکیو، و فرانکفورت به معاملان الکترونیک روی آوردند. بازار بورس نیویورک، بزرگترین بازار بورس

دنیا هنوز مبتنی بر سیستم داد و ستد فیزیکی می باشد با این وجود سیستمی را ارائه کرده است که سهامداران جزء و عمده با استفاده از آن می توانند اقدام به معامله الکترونیک نمایند. (شهرابادی و سلیمی، ۱۳۸۵)

انتشار الکترونیک اطلاعات و اجرای الکترونیک معاملات در قیاس با معاملات فیزیکی سنتی می تواند هزینه های انجام سفارش را به طور قابل توجهی کاهش دهد. علت اصلی این کاهش هزینه، هزینه های پایین عملیاتی و طرح و توسعه و نیز نقدشوندگی بالای ناشی از شفافیت بیشتر سیستم های الکترونیک معاملاتی در قیاس با سیستم های مبتنی بر واسطه های انسانی می باشد. (حمیدی و همکاران، ۱۳۸۵)

مبادله ی الکترونیک واسطه های حرفه ای و مبالغ اضافی را که آنان برای کاهش ریسک و افزایش نقدینگی ایجاد می کنند از بین می برد. به این ترتیب سرمایه گذاران بیش تری جذب بازار شده و هزینه های معامله نیز کاهش می یابد. مبادله ی الکترونیک واسطه های حرفه ای و مبالغ اضافی را که آنان برای کاهش ریسک و افزایش نقدینگی ایجاد می کنند از بین می برد. به این ترتیب سرمایه گذاران بیش تری جذب بازار شده و هزینه های معامله نیز کاهش می یابد. (باقریان، ۱۳۸۵)

این نوآوریها سهامداران را از ارتباط مستقیم و رو در رو در تالار های معاملاتی و شبکه های تلفنی بی نیاز کرده است. فن آوری جدید، هزینه های راه اندازی سیستم های معاملاتی جدید را پایین آورده و موانع ورود رقبای جدید را کاهش می دهد. سرانجام، پیشرفتهای فن آوری ارتباطات، فرآیند ثبت سفارش را سرعت بخشیده و انتقال اطلاعات بازار به گروه وسیع تری از فعالان را امکان پذیر می سازد. (بیلدرز^۱، ۲۰۰۲)

۵.۲. عوامل مؤثر بر استقرار بورس الکترونیک

انجام کار زیربنایی و اساسی برای استقرار نظام الکترونیک در بورس سهام مستلزم بستر سازی هایی می باشد. عمده ترین زیر ساخت های لازم برای پیاده سازی بورس الکترونیک در ایران شامل بستر های زیر می باشد:

(۱) بستر قانونی (۲) بستر امنیتی (۳) بستر تکنولوژیک (۴) بستر فرهنگی

۱.۵.۲. بستر قانونی:

نوانمندی و تدوین نظام حقوقی و قضایی حاکم بر محیط دیجیتال همواره به عنوان یکی از پیش نیازها و زیرساخت های اولیه در مدل های ملی توسعه ی فناوری ارتباطات و اطلاعات کشورهای مختلف، توجهی همسنگ با لزوم دسترسی مناسب و ارزان قیمت همگانی و همچنین ضرورت امنیت اطلاعات را به خود اختصاص داده است.

پیاده سازی بورس الکترونیک در ایران نیازمند تدوین قوانین لازم و بستر قانونی مناسب است. پشتیبانی قانونی از ارکان اساسی در پیاده سازی بورس الکترونیک است که مستلزم همکاری قوه قضاییه در زمینه پذیرش اسناد الکترونیک با اعتباری برابر اسناد کاغذی نیز می باشد. (طالبی، ۱۳۸۳)

۲.۵.۲. بستر امنیتی:

توسعه اقدامات الکترونیکی در کشور باید زیرساخت های امنیتی تجارت الکترونیکی و خدمات دولتی در کشور فراهم شود و بسترهای مناسب آماده شود و هر سیستمی با خود را با سیستم های الکترونیکی سازگار کند.

مفهوم امنیت در حوزه بورس الکترونیک برجسته ترین موضوعی است که ذهن مشارکت کنندگان بازار را به خود مشغول می کند. تامین امنیتی اطلاعات به صورت بارزی خود نمایی می کند. پیاده سازی بورس الکترونیک نیازمند ایجاد شبکه استاندارد تخصیص کد معاملاتی و امنیت اطلاعات در خصوص اشخاص است و مسولین امنیت شبکه باید تدابیر لازم برای حفظ اطلاعات خصوصی و معاملاتی اشخاص را ببیندیشند. (ستاری، ۱۳۸۶)

^۱ Beelders

پیاده سازی بورس الکترونیک نیز نیازمند ایجاد شبکه استاندارد تخصیص کد معاملاتی و امنیت اطلاعات در خصوص اشخاص است و مسولین امنیت شبکه باید تدابیر لازم برای حفظ اطلاعات خصوصی و معاملاتی اشخاص را ببیندیشند. (ستاری، ۱۳۸۶)

۳.۵.۲. بستر تکنولوژیکی

پیاده سازی شبکه بورس الکترونیک در ایران نیازمند سرمایه گذاری در بخش فن آوری و ارتقا آن است. توسعه فن آوری عام هم چون مهندسی ارتباطات و مهندسی نرم افزار از لحاظ دانش فنی جز لاینفک برای پشتیبانی بورس الکترونیک است زیرا بورس الکترونیک جز با راه اندازی خطوط ارتباطی سریع و مطمئن که همراه با کاهش هزینه های ارتباط الکترونیک باشد معنا پیدا نمی کند.

شاخص هایی که بوسیله آن می توان میزان توسعه و گسترش تجارت الکترونیک را در یک کشور یا منطقه سنجید شامل: میزان ضریب نفوذ اینترنت، پهنای باند مناسب، افزایش تعداد رایانه های شخصی و وجود نرم افزار های مناسب برای تجارت الکترونیک می باشد (بیدآباد و اللهیاری، ۱۳۸۴)

۴.۵.۲. بستر فرهنگی

تغییرات در روند کاری توسط منابع نوین فنی در جوامع به سرعت صورت می گیرد. تغییر در سازمان ها به راحتی انجام نمی شود و با موانع بزرگی به نام مقاومت در مقابل تغییر مواجه خواهد شد. مقاومت ها بر دو نوع سازمانی و شخصی می باشد که یکی از راه های کاهش مقاومت، آموزش و فرهنگ سازی می باشد.

فعالیت های گسترده در زمینه فرهنگ سازی استفاده از اینترنت و انجام امور به صورت الکترونیک از گام های مهم در راه رسیدن به تجارت و نهایتا بورس الکترونیک می باشد. (عدالت خواه، ۱۳۸۶)

۵.۵.۲. بستر بانکی:

یکی از مهم ترین پدیده های ناشی از انقلاب اطلاعات، تحول در شیوه های سنتی تجارت و جایگزینی آن با تجارت الکترونیک است.

از این رو به واسطه نقش پول و بانکداری در تجارت، بانکداری الکترونیک اصلی ترین زیربنای تجارت الکترونیک محسوب می شود.

بانک ها به عنوان یک بنگاه اقتصادی که وظیفه ارائه خدمات پولی و مالی را دارند با بهره گیری از فناوری اطلاعات از سویی می توانند هزینه های خود را کاهش داده و موجب سود دهی خود و ذی نفعانشان را فراهم کنند و از سوی دیگر موجب رضایتمندی مشتریان خود شوند.

در این خصوص با وجود پیشرفت هایی که در حوزه خدمات پول الکترونیکی و ابزارهای پرداخت در کشور داشته ایم در استفاده از سامانه های یکپارچه اطلاعاتی برای الکترونیکی کردن تعاملات درون بانکی و بین بانکی و اتصال برخط مشتریان به بانک در آغاز راه هستیم؛

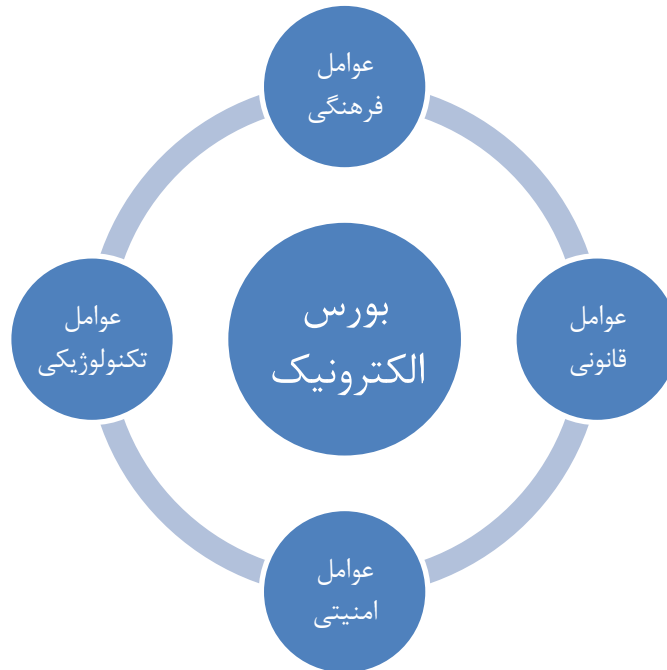
به همین دلیل فناوری اطلاعات نتوانسته باعث کاهش هزینه ها و ارزان تر شدن خدمات بانکی و نیز حذف رویه های سنتی نظیر توسعه شعب فیزیکی بانک ها و اسکناس شود.

طی سال های اخیر، روند رو به رشدی را در توسعه خودپردازها و دیگر ابزارهای پرداخت الکترونیکی شده است اما این میزان پیشرفت در همه بانک ها یکسان نبوده و در برخی خدمات، تفاوت چشمگیری وجود دارد.

از مهم ترین مسائل و ضرورت های پیش روی توسعه بانکداری الکترونیک می توان به لزوم آموزش مستمر کارکنان بانک ها، بهره گیری از نظام های اطلاعاتی یکپارچه و استاندارد، تقویت زیرساخت امن و مطمئن ارتباطی، فرهنگ سازی عمومی برای استفاده از خدمات الکترونیک، ایجاد استانداردها و سازوکارهای تعاملات بین بانکی و پرداخت های الکترونیکی و ایجاد الزامات قانونی برای استفاده و توسعه خدمات الکترونیکی اشاره کرد. (صدقیانی و دهقان، ۱۳۸۴)

۶.۲ مدل تحقیق

بر اساس ادبیات تحقیق و مطالعات پیشین و مصاحبه با اساتید و صاحب نظران عوامل فرهنگی، قانونی، تکنولوژیکی و امنیتی به عنوان مؤلفه های استقرار بورس الکترونیک انتخاب شده اند.

شکل شماره ۱۵: مدل تحقیق

۳. روش تحقیق:

با توجه به اینکه تحقیق حاضر شامل جمع آوری اطلاعات برای آزمون فرضیات یا پاسخ به سؤالات مربوط به وضعیت فعلی مورد مطالعه است، یک تحقیق به روش توصیفی (از بعد هدف) و از نوع پیمایشی (از بعد زمان) است. جامعه آماری کارگزاران بورس اوراق بهادار منطقه اصفهان می باشد.

این جامعه آماری مربوط به کارشناسان متخصص شاغل در واحدهای کارگزاری و سازمان بورس است. در پژوهش حاضر باتوجه به روش نمونه گیری جدول مورگان حجم نمونه ۹۴ نفر به دست آمد.

در این تحقیق در مرحله جمع آوری اطلاعات و تنظیم ادبیات و مبانی نظری تحقیق از روش کتابخانه‌ای و شبکه اینترنت استفاده شده است. جهت آزمون فرضیات و ارائه راهکارها از روش پرسشنامه و مصاحبه استفاده شده است. پرسشنامه امکان سنجی ایجاد بورس الکترونیکی توسط محقق با همکاری کارشناسان شاغل در واحدهای منتخب که شرایط لازم را داشتند تکمیل شد.

برای امکان سنجی ایجاد بورس الکترونیکی در استان اصفهان یک پرسشنامه ۳۰ سوالی طراحی شد. در پرسشنامه مذکور از طیف ۵ مقیاسی لیکرت استفاده شده است.

برای سنجش روایی پرسشنامه ها در اختیار چندتن از اساتید صاحب نظر و همچنین چند نفر از افراد مطلع و تحصیلکرده قرارگرفت پس از جمع بندی نظرات آن ها و ایجاد تغییراتی در پرسشنامه های اولیه، پرسشنامه های نهایی تنظیم و اجرا گردید.

به منظور تعیین پایایی سوالات طراحی شده ابتدا پرسشنامه به طور آزمایشی اجرا شد و سپس ضریب آلفای کرونباخ با استفاده از فرمول زیر از طریق نرم افزار SPSS محاسبه و مقدار آلفا آن برای پرسشنامه ۰/۸۰۴ بدست آمد. و چون این مقادیر بالاتر از ۰/۷ می باشند. در نتیجه پرسشنامه دارای پایایی لازم و کافی می باشد.

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از فنون آمار استنباطی استفاده می شود در نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۹ جهت انجام امور و اجرای فنون آماری مورد استفاده قرار گرفت در این تحقیق از آزمون همبستگی استفاده می گردد.

۴. یافته های تحقیق

برای تحلیل فرضیات ، ابتدا برای پاسخهایی که در زمینه بورس الکترونیکی مطرح شده بود، میانگین ها محاسبه گردید. سپس میانگین پاسخ سوالات به هر یک از مولفه های زیرساخت های تکنولوژیکی محاسبه شد. در نهایت با استفاده از روش همبستگی مورد سنجش قرار گرفت.

جدول (۱) آزمون ضریب همبستگی بین بستر های و بورس الکترونیک

متغیر مستقل	متغیر وابسته	سطح معناداری	ضریب همبستگی
عوامل فرهنگی	بورس الکترونیک	۰/۰۰۰	۰/۵۸۰
عوامل تکنولوژیک	بورس الکترونیک	۰/۰۰۰	۰/۵۱۱
عوامل امنیتی	بورس الکترونیک	۰/۰۰۰	۰/۵۱۷
عوامل قانونی	بورس الکترونیک	۰/۰۰۲	۰/۵۴۴

همانگونه که در جدول ۱ قابل مشاهده است، مقدار ضریب همبستگی میان بورس الکترونیکی و بستر های آن مشخص شده که دارای سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین فرض صفر مبنی بر بی اثری وجود بستر های لازم برای ایجاد بورس الکترونیکی رد می شود. به عبارت دیگر بین وجود عوامل مختلف (فرهنگی، تکنولوژیکی، امنیتی و قانونی) با ایجاد بورس الکترونیکی رابطه معناداری وجود دارد.

۵. نتایج

همانطوری که اشاره شد این پژوهش با این موضوع آغاز شده است. که زمینه و بستر استقرار بورس الکترونیک در استان اصفهان بررسی شود. پس با در نظر گرفتن ادبیات تحقیق و تحقیقات گذشته موضوع ابتدا چهار بستر به عنوان عوامل اصلی ایجاد بورس الکترونیک تعیین شد. این پنج عامل عبارتند از: ۱-بسترهای قانونی ۲- بسترهای تکنولوژیک ۳-بسترهای قانونی ۴- بسترهای امنیتی ۵- بسترهای بانکی

براساس نتایج بدست آمده از پژوهش حاضر می توان گفت که بین مولفه های بسترهای قانونی ، بسترهای تکنولوژیک ، بسترهای قانونی، بسترهای امنیتی و بسترهای بانکی و ایجاد بورس الکترونیکی در بورس استان اصفهان رابطه معناداری وجود دارد.

در کل نتیجه این تحقیق را می توان اینگونه بیان کرد که وجود بستر های مناسب در بورس استان اصفهان باعث ایجاد تجارت الکترونیک می شود. بنابراین با توجه به یافته های این پژوهش می توان گفت که برای افزایش امکان ایجاد بورس الکترونیک می توان از ابزار بهبود بستر ها استفاده کرد. برای بکارگیری تجارت الکترونیک در سازمان های مختلف از جمله بورس محقق سه جزء را حیاتی می داند. دولت، صنعت و دانشگاه سه جزء بسیار مهم در تسهیل به کارگیری تجارت الکترونیک و پشتیبانی از آن هستند. دولت بعنوان بازیگر عمده در حوزه اقتصاد و تجارت می تواند از طرق مختلفی در تسهیل به کارگیری تجارت الکترونیک و پشتیبانی از آن نقش مثبت و کلیدی داشته باشد. صنعت می تواند از نظر مالی و فن آوری تحقیقات تجارت الکترونیک را تقویت و تسهیل نماید. دانشگاه بعنوان جزء سوم وظایف متنوعی. از جمله انجام تحقیقات نظری و عملی-برگزاری دوره های آموزشی در زمینه تجارت الکترونیک برای عموم مردم و شرکت ها-انتشار کتب و نشریات در موضوع تجارت الکترونیک را می تواند انجام دهد.

همچنین نتایج این تحقیق را می توان در تمام بورس های سنتی کشور (البته با کمی تعدیل) که تمایل به پیشرفت و الکترونیک کردن تالار ها دارند مورد بهره برداری قرار داد.

منابع

۱. اسماعیل پور، امیرحسین و عبدالرضا رمضان زاده، ۱۳۸۵، شناخت گاو ها در بورس (اصول سرمایه گذاری در بازار بورس)، ناشر دانش پژوهان جوان
۲. بیدآباد، بیژن، الهیاری فرد، ۱۳۸۴، محمد، بستر نرم افزاری تجارت الکترونیک و بانکداری الکترونیک، مجله (نشر) روند، شماره ۴۷
۳. جعفر پور، دلیر فتحی، فاطمه، ۱۳۸۵، بورس الکترونیک در ایران، اهمیت زیرساخت ها و مزایا، مجله اقتصاد (بورس اوراق بهادار)، شماره ۶۰، عرص ۵-۱۵
۴. داوانی، غلامحسین، بازار سرمایه و خرد دستاورد های جدید اطلاع رسانی، ۱۳۸۴، ماهنامه اقتصاد مالی، شماره ۴۷
۵. رنجبر، مجتبی، ۱۳۸۲، "امکان سنجی ایجاد بورس بین المللی در مناطق آزاد ایران"، پایان نامه ارشد، استاد راهنما حسنعلی بشارت احسائی، مدیریت مالی، دانشگاه امام صادق
۶. رزمی، جعفر، فریبرز جولای و رضا توکلی مقدم و امیرعاس امامی کور عباسلو، ۱۳۸۸، بررسی کارایی روش های تحلیل تکنیکی در بورس اوراق بهادار تهران، نشریه مهندسی صنایع، دوره ۴۳ شماره ۱
۷. ستاری، هاله، ۱۳۸۶، ارزیابی سطح آمادگی الکترونیک سازمان ها برای پیاده سازی دولت الکترونیک (مورد مطالعه سازمان بورس و اوراق بهادار) پایان نامه ارشد، راهنما استاد جعفر باقری نژاد، دانشگاه الزهراء. دانشکده فنی و مهندسی، مدیریت فناوری اطلاعات
۸. شهرآبادی، ابوالفضل و ندا بشیری، ۱۳۸۹، مدیریت سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار، نشریه سازمان بورس اوراق بهادار
۹. صالحی صدقیانی، جمشید. دهقان، بنی الله، ۱۳۸۴، ارائه زیرساختار های چهارگانه در جهت پیاده سازی توسعه تجارت الکترونیک در صنایع غذایی تهران، فرهنگ مدیریت، سال سوم، شماره ۹
۱۰. صمدی، سعید، ناصر ایزدی نیا و مهتاب داور زاده، ۱۳۸۹، کاربرد بهره گیری از تحلیل تکنیکی در بورس اوراق بهادار تهران، مجله پیشرفت های حسابداری، شماره ۵۱

۱۱. طالبی، محمد حسین، ۱۳۸۳، "مطالعه امکان سنجی تجارت الکترونیکی در خصوص صنایع نفت، گاز و پتروشیمی". دومین همایش بین المللی تجارت الکترونیک
۱۲. فنایی، مجتبی، ۱۳۸۸، بورس در بیست دقیقه، ناشر سازمان بورس اوراق بهادار، شرکت اطلاع رسانی و خدمات بورس
۱۳. Beelders Owen .(۲۰۰۲). The Relationship Between Spot and Futures Index Contracts after the Introduction of Electronic Trading on the Johannesburg Stock Exchange. Emory University - Department of Economics, VOL۵, PP:۱۲۸-۱۳۶
۱۴. Biais, brun.hillion.pierre,spatt .chester.(۲۰۱۲).an emperical analysis of the limit order book and the order flow in the paris bourses, ,journal of finnance, Vol:۴, NO: ۱۲
۱۵. Chow Edward H. Yuan-Lin Emma Hsu, Ivan Tso,۲۰۰۲, Liquidity Providers on an Electronic Order-Driven Market,social science research network, Vol:۱۲, NO:۴
۱۶. García Juan J. -Machado, Juan C. Roca and Juan J. de la Vega,(۲۰۱۲), User Satisfaction of Online Trading Systems: An Empirical Study. soft Computing in Management and Business Economics Studies in Fuzziness and Soft Computing, No:۲۸, pp: ۶-۱۶
۱۷. McCormick, D timothy.(۲۰۰۱).considering execution performance in electronic call market design. the newyork university salomon center on finance markets and institution volume۷.pp۱۱۳-۱۲۳
۱۸. Thomas,solena.demarchi,Marianne.(۲۰۰۱).call market mechanism on the paris stock exchange. the newyork university salomon center on finance markets and institution volume۷.pp۱۲۵-۱۳۱
۱۹. venkataraman,kumar.۲۰۰۲,automated versus floor trading :an analiysis ofi execution costs on the paris and new york exchange,journal of finnance No:۱۰